

Μια πρόταση για την ψήφο των Ελλήνων εξωτερικού*

Έχει έρθει στην επικαιρότητα το ζήτημα της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού, μετά τις επαφές του πρωθυπουργού με τους πολιτικούς αρχηγούς.

Η πρόταση της κυβέρνησης δεν έχει ακόμα δημοσιοποιηθεί. Μπορούμε να κάνουμε υποθέσεις με βάση τις δηλώσεις του πρωθυπουργού και διαφόρων κυβερνητικών στελεχών. Ο ΣΥΡΙΖΑ, προηγούμενη κυβέρνηση, έχει καταθέσει τον νόμο που ετοιμάζε ως κυβέρνηση. Προβλέπει ειδική κατηγορία «βουλευτών ελλήνων εξωτερικού», που θα είναι από 3 έως 12 τον αριθμό, αντικαθιστώντας ενμέρει τους σημερινούς βουλευτές επικρατείας. Ο ΣΥΡΙΖΑ επιμένει να μην υπολογίζεται η ψήφος των Ελλήνων εξωτερικού στο συνολικό αποτέλεσμα, δηλαδή να μην μετράει για το μπόνους που μπορεί να δοθεί στο πρώτο κόμμα.

Το ΚΙΝΑΛ είχε επίσης προβλέψει βουλευτές Ελλήνων εξωτερικού, αλλά στα άλλα σημεία συμφωνεί με την κυβέρνηση. Το ΚΚΕ έθεσε τρεις προϋποθέσεις: να υπάρχει σχέση του απόδημου με τη χώρα, δηλ να έχει ο απόδημος ΑΦΜ, να μπει ένα χρονικό όριο στην απουσία, πχ τα 30 χρόνια, και να προβλέπεται όχι επιστολική ψήφος αλλά αυτοπρόσωπη ψήφος στο προξενείο. Το ΜέΡΑ πλειοδοτεί στην εκπροσώπηση των ομογενών, αφού προβλέπει εφτά εκλογικές περιφέρειες ομογενών που θα εκλέγουν δεκάδες βουλευτές ανάλογα με τον αριθμό των εγγεγραμμένων (στο παράδειγμα που συνοδεύει την πρόταση νόμου του ΜέΡΑ γίνεται ενδεικτικά λόγος για 29 βουλευτές αποδήμων).

Η αναφορά στις θέσεις όλων των κομμάτων έχει νόημα διότι, παρόλο που το κυβερνών κόμμα έχει αυτοδύναμη πλειοψηφία, για το θέμα της ψήφου των Ελλήνων εξωτερικού το άρθρο 51 του Συντάγματος (που δεν είναι στα αναθεωρητέα) ορίζει πλειοψηφία 2/3, δηλ. 200 βουλευτών. Για να μη χάνεστε στις μαθηματικές πράξεις, ΣΥΡΙΖΑ και ΚΚΕ έχουν 101 βουλευτές μαζί, που σημαίνει ότι η οποία λύση πρέπει να πετυχαίνει τη συναίνεση και του ενός από τα δύο κόμματα της Αριστεράς.

Πρέπει επίσης να προσέξουμε ότι η συζήτηση γίνεται ανεξαρτήτως από τον εκλογικό νόμο. Ωστόσο, έχει μεγάλη σημασία ποιος θα είναι ο εκλογικός νόμος -η επιμονή του ΣΥΡΙΖΑ να μην υπολογίζεται η ψήφος των αποδήμων στο τελικό αποτέλεσμα έχει ακριβώς το σκοπό να αποτρέψει το εξής καθόλου απίθανο ενδεχόμενο: στις εκλογές, το κόμμα Α προηγείται σαφώς στην Ελλάδα, αλλά το κόμμα Β, που συγκεντρώνει μεγάλα ποσοστά στους ομογενείς Αυστραλίας και ΗΠΑ, έρχεται πρώτο στο συνολικό αριθμό των ψήφων (εσωτερικού και εξωτερικού) και παίρνει το μπόνους των 50 βουλευτών. Ολοφάνερα, με ένα αναλογικό εκλογικό σύστημα χωρίς μπόνους στο πρώτο κόμμα (που πρέπει να είναι ελληνική πρωτοτυπία) δεν έχει μεγάλη σημασία αν οι ψήφοι εξωτερικού θα συνυπολογίζονται ή όχι.

Επίσης, στις σχετικές συζητήσεις, αναδεικνύεται ολοφάνερα η ανάγκη να γίνει διάκριση, όταν μιλάμε για Έλληνες εξωτερικού, ανάμεσα σε δύο πολύ διαφορετικούς πληθυσμούς:

Α. αφενός, όσους έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τα τελευταία δέκα χρόνια, τους νεομετανάστες της κρίσης, που διατηρούν στενούς δεσμούς με την Ελλάδα, που έχουν ζωντανή την προοπτική της επιστροφής -συνήθως αλλά όχι αποκλειστικά κατοίκους Ευρώπης,

Β. τους Έλληνες δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς, ιδίως όσους ζουν σε υπερπόντιες χώρες (ΗΠΑ-Καναδά, Αυστραλία, Νότια Αφρική), που λείπουν από την Ελλάδα πολλές δεκαετίες ή και δεν την έχουν γνωρίσει ποτέ, αλλά είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους αφού έχουν ελληνική ιθαγένεια.

(Υπάρχουν και ενδιάμεσες περιπτώσεις π.χ. οι μετανάστες του Βελγίου και της Γερμανίας και τα παιδιά τους, αλλά για ευκολία της ανάλυσης θα θεωρήσω ότι εξομοιώνονται με το Α).

Ολοφάνερα, αυτοί οι δυο πληθυσμοί δεν είναι καθόλου ομοιοί. Ωστόσο, επειδή στην Ελλάδα

ισχύει το δικαίωμα του αίματος (βλ. τον κώδικα ιθαγενείας: Το τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας αποκτά από τη γέννησή του την Ελληνική Ιθαγένεια), η ελληνική ιθαγένεια μπορεί να εκτείνεται στο διπνεκές.

Πολλοί Έλληνες δεύτερης, τρίτης και ίσως και τέταρτης γενιάς έχουν την ελληνική ιθαγένεια (άρα και το δικαίωμα ψήφου) αλλά και όσοι δεν την έχουν μπορούν να την αποκτήσουν με μια μετρίως επίπονη διαδικασία, που πάντως μπορεί να γίνει δι' αντιπροσώπου. Υπάρχει έντονος ο φόβος ότι αν δοθεί η δυνατότητα εξ αποστάσεως ψήφου, οργανωμένα κυκλώματα μέσα από τις εκκλησίες και τις ομογενειακές κοινότητες θα φροντίσουν για μαζικές κτήσεις ιθαγενείας. (Το βέβαιο είναι πως θα στηθεί ολόκληρη μπίζνα απόκτησης ιθαγενείας και συλλογής επιστολικών ψήφων στις κοινότητες. Ως κάτοικος Ν Αφρικής σας βεβαιώνω πως το κύκλωμα είναι ήδη στημένο, μου έγραψε φίλος).

Επιπλέον, η συζήτηση γίνεται χωρίς να ξέρουμε πόσο είναι το μέγεθος του εκλογικού σώματος των Ελλήνων εξωτερικού -δηλαδή, των κατοίκων εξωτερικού που έχουν ελληνική ιθαγένεια. Είναι 300.000, όπως είχαν πει κάποιοι κυβερνητικοί; Είναι 1.000.000 όπως στο υποθετικό παράδειγμα της πρότασης νόμου του ΜέΡΑ; Είναι πολλά εκατομμύρια; Δεν ξέρουμε.

Τι κάνουν οι άλλες χώρες; Πολλές χώρες που έχουν πληθυσμό εξωτερικού σε παρόμοια μεγάλα ποσοστά όπως και εμείς, έχουν θεσπίσει ειδική κατηγορία «βουλευτών αποδήμων» (πχ Ιταλία, Πορτογαλία). Σε πολλές χώρες μπαίνουν περιορισμοί στο δικαίωμα ψήφου των αποδήμων. Στη Δανία, ας πούμε, το εκλογικό δικαίωμα χάνεται κατά κανόνα με τον εκπατρισμό. Οι χώρες που ακολουθούν το δικαίωμα του εδάφους, ιδίως αγγλοσαξονικές, θέτουν αυστηρούς περιορισμούς για το εκλογικό δικαίωμα των αποδήμων, που χάνεται πολύ εύκολα.

Αλλά και η Γερμανία, που ακολουθεί το δικαίωμα του αίματος, με σχετικά πρόσφατη αλλαγή της νομοθεσίας, στερεί το εκλογικό δικαίωμα

από όσους απουσιάζουν από τη χώρα πάνω από 25 χρόνια, εκτός αν αποδείξουν στενή σχέση με την πολιτική ζωή της χώρας, ενώ δεν είναι πλέον αυτόματη η κτήση της ιθαγενείας για τα τέκνα των Γερμανών που ζουν στο εξωτερικό. Δυστυχώς δεν βρίσκω εκείνο το λινκ όπου, με χαρακτηριστικά γερμανική μεθοδικότητα, απαριθμούνται περιπτώσεις Γερμανών εξωτερικού που στοιχειοθετούν «στενή σχέση» με τη χώρα και άλλες περιπτώσεις εκπατρισμένων Γερμανών που χάνουν το εκλογικό δικαίωμα αφού δεν μπορούν να στοιχειοθετήσουν στενή σχέση.

Η Ελλάδα, λιγότερο μεθοδική από τη Γερμανία, δεν έχει θεσπίσει τέτοιες πολύπλοκες δικλίδες ασφαλείας για την απόδειξη «στενών δεσμών» με τη χώρα. Ως τώρα έβαζε ως φίλτρο την απόσταση: αν ο κάτοικος εξωτερικού ήταν διατεθειμένος να πληρώσει το αεροπλάνο για να κατέβει να ψηφίσει, είχε στενούς δεσμούς. Αλλά βέβαια αυτό πριμοδοτεί όσους είναι εύποροι ή έχουν πολύ χρόνο στη διάθεσή τους.

Στις συζητήσεις που κάνω, διά ζωής ή (κυρίως) ηλεκτρονικές, βλέπω ότι πάρα πολλοί που κατοικούν στην Ελλάδα δυσφορούν με την ιδέα ότι θα αποφασίζει για την τύχη της χώρας κάποιος που δεν ζει στη χώρα και δεν υφίσταται τις συνέπειες της πολιτικής που ασκείται, ιδίως κάποιος που δεν έχει ποτέ ζήσει στη χώρα, δεν ξέρει καν τη γλώσσα, και την επισκέπτεται μια φορά κάθε πέντε χρόνια στις καλοκαιρινές διακοπές. Η δυσφορία αυτή είναι οριζόντια, δεν εξαρτάται από πολιτική τοποθέτηση -και δεν είναι αβάσιμη.

Ωστόσο, πολύ λιγότεροι έχουν ενστάσεις για την ψήφο των «νεομεταναστών».

Επομένως, αν και επαναλαμβάνομαι, αναδεικνύεται αδήριτη η ανάγκη να γίνει διάκριση ανάμεσα στις δυο κατηγορίες Ελλήνων εξωτερικού -από τη μια τους νεομετανάστες και από την άλλη, για να το πω πολύ σχηματικά, τους «μπρούκλνδες». Κι αν το Σύνταγμα και ο Κώδικας Ιθαγενείας δεν επιτρέπουν (και σωστά) περιορι-